

Aleksander Rembowski. Po kratkem trpljenju je v Varšavi umrl poljski zgodovinar, pravnik, publicist, pisatelj znanstvenih del in član akademije umetnosti v Krakovu, A. Rembowski v 59. letu. Poljsko znanstvo je s smrtjo Rembowskega zadela velika izguba, zakaj Rembowski je bil mož velike nadarjenosti in vestne delavnosti. Študiral je v domovini pravo in v Heidelbergu politično znanstvo. Prva njegova spisa sta že zbudila pozornost pravnikov in politikov: „O gminie, jej urządzenie i stosunki do państwa“ in „Die polnische Agrargesetzgebung und Stadtgemeindeordnung vor 1791.“ Oba spisa sta izšla l. 1872. in od tega časa je vsako leto izšlo izpod peresa Rembowskega kakšno delo iz stroke prava, politične ekonomije ali pa iz zgodovine. Izmed njegovih učenih spisov imenujemo: „Publiczne gospodarstwo gminy — Stanislaw Leszczynski jako statysta — Konfederacja i rokocz w dawnem prawie państwowem polskiem — Historia pulku szwoleżerow“. L. 1895. ga je krakowska akademija imenovala svojim članom. Kot ravnatelj knjižnice v Varšavi je Rembowski šele razvil svojo naučnopublistično delavnost objavljajoč članke, ocene, poročila, zgodovinske črtice v vseh varšavskih tednikih in mesečnikih. V zadnjem času je največ pisal za „Kurjer Warszawski“. *Fr. Št.*

Moric Rosenfeld — pesnik ghetta. Zanimiv pojav v svetovni književnosti je popularni židovski pesnik M. Rosenfeld. Rosenfeld je sin vaškega ribiča in je rojen iz židovske družine v okraju Suvalk na Ruskem. V mladosti je imel kot otrok ghetta redko srečo poznati melanholično lepoto litevskih gozdov; stare legende zemlje, v kateri so bivali njegovi starši, dalje čitanje sv. Pisma in njegova poezija sta zbudili v fantu zanimanje za pesmi in ga pripeljali k razvoju pesniške nadarjenosti. Ko je bil 16 let star, poizkušal je pisati verze; v istem letu je moral zbog preganjanja židov zapustiti Rusijo; zavetišče je dobil v Londonu. Tu je bil trgovec, brusilec diamantov, kapičar in si je služil še na drug način kruh. Sedaj ima manjšo trgovino s papirjem in je 49 let star. Ko je prišel v London, nadaljeval je svoje pesnikovanje: opeval je revščino in trpljenje; opeval ju je v preprostih verzih, v katerih je izražal samo to, kar je videl in sam preživel... Rosenfeld piše verze v židovskem žargonu, ki ima kot podlago staro nemško narečje, v katero se je tekom časa primešalo veliko besedi hebrejskih in slovanskih. Omikani židje ta žargon prezirajo, češ, da je to prehodni jezik in jezik izgnancev. Kadar bo prišla ura svobode, napisal je neki židovski pesnik, umakne se žargon hebrejskemu jeziku, temu krasnemu in antičnemu cvetu, ki more cveteti samo takrat, ko bodo židje svobodni. Dozdaj „jezik pregnancev“ ni bil likan; šele Rosenfeld ga

je povzdignil v književni jezik. — Rosenfeld je spisal dozdej kakih 300 pesniških proizvodov. Najprej je izdal „Nationale Versen“, v katerih se nahajajo žalostne misli o prepadu židovskega naroda in bolestni spomini na prejšnjo njegovo slavo, a upanje, da se židovskemu narodu zopet vrne rajska dežela, izgubljena Palestina, odmeva iz vseh pesmi, zlasti iz „Hanneroth Halalu“ in „Jüdischer Mai“. Socialna neenakost, stiskanje revežev tvori predmet več pesmi (Die areme Gesind, Die Lichtvarkoeferin, Der blinder Bettler). Najboljše Rosenfeldove pesmi so „Pesmi delavca“. Rosenfeld je bil sam delavec, zato iz lastnega nazora riše žalostne delavske razmere, a vendar nikoli ne izgublja upanja v zmago pravičnosti. Vse pesmi židovskega pesnika so dovršene po obliki in vsebini. Dramatiško dejstvo je v njih ozko zvezano z lirskim izražanjem; ritem se tesno prilega k misli. Četudi Rosenfeld v nekaterih pesmih posnema Heinea, Schillerja, Moora in Shelleya vendar po izbiri epitetov, naivnih slikah in preprostem jeziku se kaže preprostega sina svojega naroda. V njegovih pesmih vibrira melanholična in zasmehovalna, pobožna in hkrati revolucionarna, zbadljiva in optimistična židovska duša; njegove pesmi so pesmi trpljenja, upanja in zahtev židovskega naroda; v njih se strinja vzhod z zahodom, častiljiva preteklost s sedanostjo. — H koncu podajamo zgled Rosenfeldovih verzov:

Ich hab a kleinem Jungele
A Sühnele gar fein!
Weren ich dersch ihm, dacht sich mir,
Die ganze Welt is mein.
Nor selten, selten seh ich ihm,
Mein Schönem, wen a erwacht,
Ich treff ihm immer schlafendig,
Ich seh ihm nor bei Nacht.
Die Arbeit treibt mich früh araus
Und lass mich spät zurlück ...
O fremd is mir mein eigen Leib,
O fremd mein Kind's a Blick.
Ich kum zuklemmterheit aheim
In Finsterniss gehüllt,
Mein bleiche Frau derzählt mir bald,
Wie fein das Kind sich spielt.

— — — — —
„Da steht dein Papa, Teuerer,
A Pennile dir, na!“
A Traum bewegt die Lippelach:
„O, wu is, wu is Pa?“
Ich bleib zuwehtagt un zuklemt,
Varbittert, und ich klär:
„Wenn du erwachst a Mal, mein Kind,
Gefindest du mich nit mehr.“

Fr. Št.

